

Sygn. akt III Ca 82/23

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 grudnia 2023 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący – Sędzia Sądu Okręgowego Roman Troll

po rozpoznaniu w dniu 14 grudnia 2023 r. w Gliwicach na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa K. G.

przeciwko P. G. (G.)

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Rudzie Śląskiej

z dnia 28 listopada 2022 r., sygn. akt I C 933/22

1) oddala apelację,

2) zasądza od pozwanego na rzecz powódki 450 zł (czteryście pięćdziesiąt złotych) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia uprawomocnienia się tego orzeczenia z tytułu zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym.

SSO Roman Troll

Sygn. akt III Ca 82/23

UZASADNIENIE

Powódka K. G. 6 maja 2022 r. wniosła pozew przeciwko P. G., w którym domagała się zasądzenia 4564,36 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu oraz zasądzenia zwrotu kosztów postępowania. W uzasadnieniu wskazała, że razem z pozwanym zawarli trzy umowy pożyczki, na mocy których banki udzieliły im, pozostającym wówczas w związku małżeńskim, pożyczek gotówkowych na 167876,40 zł, a orzeczono już rozwód pomiędzy stronami postępowania, zaś pozwany zaprzestał solidarnie z powódką spłacać pożyczek gotówkowych, które stały się wymagalne po uprawomocnieniu się wyroku rozwodowego. Powódka, która wyłącznie sama spełniała świadczenia względem banków, posiada roszczenie regresowe względem pozwanego, a po uprawomocnieniu się wyroku rozwodowego spłaciła zadłużenie wobec banków na 9128,73 zł, dlatego żąda połowy od pozwanego.

Nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym orzeczono zgodnie z żądaniem pozwu.

Pozwany złożył sprzeciw, w którym domagał się oddalenia powództwa w całości i zasądzenia od powódki kosztów procesu, potwierdzając powstałe zadłużenie wobec banków oraz dokonaną spłatę – od ustania wspólności – przez powódkę z jej majątku osobistego; jego zdaniem jednak można zgłosić to roszczenie w postępowaniu o podział majątku wspólnego, a nie w odrębnym procesie, a postępowanie działowe nie było przeprowadzone.

Wyrokiem z 28 listopada 2022 r. Sąd Rejonowy w Rudzie Śląskiej zasądził od pozwanego na rzecz powódki 4564,36 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 6 maja 2022 r. (pkt 1.) oraz 1317 zł z tytułu zwrotu kosztów procesu z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku (pkt 2.).

Orzeczenie to zapadło przy następujących ustaleniach faktycznych: strony, będąc w związku małżeńskim, zawarły 20 grudnia 2017 r. umowę, na mocy której bank udzielił im 85833,96 zł pożyczki, a rok później zawarły kolejną umowę z innym bankiem, na mocy której udzielił im 10550 zł pożyczki, następnie 11 czerwca 2019 r. zawarły z bankiem umowę, na mocy której udzielił im 14915,82 zł pożyczki; wyrokiem z 19 lutego 2021 r. rozwiązano przez rozwód małżeństwo stron, a wyrok uprawomocnił się z 27 lutego 2021 r., zaś po jego uprawomocnieniu się powódka dokonała spłat należności wynikających z wyżej wymienionych umów pożyczek na 9128,73 zł.

Przy tak dokonanych ustaleniach faktycznych Sąd Rejonowy, przywołując regulacje art. 45 § 1 i 2 k.r.o., art. 567 § 1 i 3 k.p.c., art. 686 k.p.c., art. 618 § 2 i 3 k.p.c., art. 207 k.c. w związku z art. 46 k.r.o. i art. 1035 k.c., art. 1036 k.c., uznał powództwo za zasadne, gdyż roszczenie regresowe przysługuje powódce, a brak jest podstaw do uznania go za niedopuszczalne, gdy żadna ze stron nie złożyła wniosku o podział majątku wspólnego. O odsetkach za opóźnienie orzeczono na podstawie art. 481 k.c., a o kosztach procesu na podstawie art. 98 § 1 k.p.c.

Apelację od tego wyroku złożył pozwany, zaskarżając go w całości i zarzucając mu naruszenie art. 148¹ k.p.c. poprzez błędne uznanie, że wymiana pism procesowych (pозwu i odpowiedzi na pozew) wyczerpuje materiał procesowy i stanowi wystarczającą przesłankę rozpoznania sprawy na posiedzeniu niejawnym, w wyniku czego wyłączona została możliwość przeprowadzenia dowodu z przesłuchania pozwanego, a tym samym uprawnienie pozwanego do wyjaśnienia motywów odmowy zapłaty dochodzonej kwoty, które mogły być wyjaśnione wyłącznie w postępowaniu podziałowym, a treścią, których był zarzut naruszenia przez powódkę granic zarządu majątkiem wspólnym przez eliminację uprawnienia pozwanego polegające na pozbawieniu go karty bankomatowej i zmianę hasła, czyli samowolne, nielojalne dysponowanie przez nią wspólnymi środkami finansowymi i zużycie wspólnych środków na cele osobiste, a nie na zaspokojenie potrzeb rodziny; art. 567 k.p.c. w związku z art. 686 k.p.c. poprzez błędne uznanie, że rozliczenie nakładów z majątku osobistego powódki na zaspokojenie wspólnych długów w okresie po ustaniu wspólności może być dokonane poza kognicją sądu podziałowego, podczas gdy postępowanie podziałowe ma charakter koncentracyjny i obejmuje rozstrzygnięcie dotyczące wszystkich roszczeń byłych małżonków, m.in. żądania ustalenia w nierównych udziałów majątku wspólnym; art. 618 § 2 k.p.c. który również wyznacza zakres kognicji sądu podziałowego a został pominięty przez Sąd Rejonowy, które to uchybienia miały wpływ na treść rozstrzygnięcia.

Przy tak postawionych zarzutach wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa jako niedopuszczalnego oraz zasądzenie kosztów postępowania lub uchylenie tego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, aby móc zastosować regulację art. 205³ § 1 i 2 k.p.c. i uzupełnić materiał procesowy, a uwzględniając treść materiału skierować strony do postępowania podziałowego.

W odpowiedzi na apelację powódka wniosła o jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania odwoławczego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Sąd Okręgowy rozpoznawał sprawę w postępowaniu uproszczonym w składzie jednego sędziego, gdyż dotyczy żądania zasądzenia świadczenia, które nie przekracza 20000 zł (art. 505¹ § 1 k.p.c. w związku z art. 505¹⁰ § 1 k.p.c.). Orzeczenie zostało wydane na posiedzeniu niejawnym, gdyż żadna ze stron nie wniosła o przeprowadzenie rozprawy, a samo jej przeprowadzenie nie było konieczne dla rozpoznania sprawy (art. 374 k.p.c.).

W postępowaniu odwoławczym nie prowadzono postępowania dowodowego.

Ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd Rejonowy są prawidłowe i jako takie Sąd Okręgowy uznaje je za własne, nie były one też kwestionowane w apelacji.

Zgodnie z art. 148¹ § 1 k.p.c. sąd może rozpoznać sprawę na posiedzeniu niejawnym, gdy pozwany uznał powództwo lub gdy po złożeniu przez strony pism procesowych i dokumentów, w tym również po wniesieniu zarzutów lub sprzeciwu od nakazu zapłaty albo sprzeciwu od wyroku zaocznego, sąd uzna - mając na względzie całokształt przytoczonych twierdzeń i zgłoszonych wniosków dowodowych - że przeprowadzenie rozprawy nie jest konieczne. Tej regulacji nie stosuje się, czyli nie można wydać wyroku na posiedzeniu niejawnym, jeżeli strona w pierwszym piśmie procesowym złożyła wniosek o wysłuchanie jej na rozprawie albo przepis szczególnie przewiduje taki obowiązek, chyba że pozwany uznał powództwo (art. 148¹ § 3 k.p.c.).

W tej sprawie zasadnie Sąd Rejonowy uznał, że przeprowadzenie rozprawy nie było konieczne, albowiem spór dotyczył jedynie tego, że - zdaniem pozwanego - żądanie powódki winno być rozpatrzone w toku postępowania o podział majątku wspólnego. Pozwany także nie zgłosił żadnych wniosków dowodowych, pozostając zupełnie biernym w tym zakresie we wszczętym procesie, nie żądał też wysłuchania go na rozprawie. Jednocześnie wniosek dowodowy strony powodowej o przesłuchanie stron został wycofany, co stanowiło dodatkowy element do tego, aby nie prowadzić rozprawy. Ponadto pozwany nie powinien być tym zaskoczony, albowiem został poinformowany o skierowaniu sprawy na posiedzenie niejawne jeszcze przed wydaniem wyroku, miało to miejsce 22 września 2022 r. /k. 93 i 96/ i nie spotkało się z jakkolwiek jego reakcją.

Rozliczenie nakładów z majątku osobistego na zaspokojenie wspólnych długów powstałych w czasie wspólności, które zostało uregulowane po ustaniu tej wspólności, jest elementem żądania procesowego; to żądanie regresowe o zwrot tego, co obciąża drugą stronę w stosunku wewnętrznym. Dopiero w sytuacji prowadzenia postępowania o podział majątku wspólnego, na podstawie art. 618 § 1 i 2 k.p.c. w związku z art. 567 § 3 k.p.c. oraz art. 686 k.p.c. i art. 688 k.p.c., tego rodzaju roszczenia przekazuje się do postępowania działowego, które się toczy i wówczas są one rozpoznawane w tym postępowaniu nieprocesowym. W tej sprawie żadne postępowanie o podział majątku wspólnego nie zostało wszczęte, a ustanie wspólności nastąpiło 27 lutego 2021 r., ponadto pozwany nie wskazał żadnego elementu majątku wspólnego, który istniałby w chwili orzekania przez Sąd Rejonowy, nie uczynił tego także w apelacji; jedynie w sprzeciwie zaznaczył, że podział fizyczny wyposażenia mieszkania i innych ruchomości został samowolnie zrealizowany przez powódkę bez uzyskania akceptu pozwanego. To jednak za mało, aby roszczenie pozwanej przekazać do nietoczącego się postępowania nieprocesowego, w sytuacji, gdy nie wymieniono żadnego składnika majątku wspólnego obecnie istniejącego.

Jak zaznaczył Sąd Najwyższy w postanowieniu z 23 czerwca 2016 r. (sygn. akt V CNP 72/15, LEX nr 2109491) roszczenia z art. 686 k.p.c. w związku z art. 567 § 3 k.p.c. mają charakter niezależny i samodzielny, o tyle, że jeśli nie toczy się postępowanie o podział majątku wspólnego, mogą być dochodzone w procesie, a jeżeli w toku procesu zostanie wszczęta sprawa o podział majątku wspólnego, to zgodnie z art. 567 § 3 k.p.c. w związku z art. 618 § 2 i 3 k.p.c., art. 688 k.p.c., sprawy te są przekazywane z urzędu do rozpoznania w postępowaniu podziałowym i są rozpoznawane w oparciu o zasadę kontryktoryjności

Gdyby zaistniały podstawy do wszczęcia postępowania nieprocesowego o podział majątku wspólnego, to zapewne pozwany wszcząłby takie postępowanie, w sytuacji, gdy nie zgadza się z dokonany sposobem podziału majątku wspólnego przed wszczęciem takiego postępowania. Nic jednak takiego nie zaszło, nie wiadomo też czy jakiegokolwiek składniki tego majątku istnieją fizycznie obecnie. Dodać należy, że pozwany nie zgłaszał nawet żądania ustalenia nierównych udziałów, nie wskazał też konkretnych składników majątku wspólnego obecnie istniejących.

Zgodnie z przywołaną przez pozwanego w procesie uchwałą Sądu Najwyższego (sygn. akt III CZP 85/77, OSNC 1978/5-6/90) małżonek, który w okresie pomiędzy ustaniem wspólności majątkowej a podziałem majątku wspólnego, spłacił z własnych środków całość albo część kredytu bankowego, obciążającego objęte wspólnością mieszkanie spółdzielcze, ale wynikłego stąd roszczenia nie zgłosił w postępowaniu o podział majątku wspólnego, nie może tego

roszczenia dochodzić w odrębnym procesie. Nie może też w odrębnym procesie dochodzić nie zgłoszonych w tym postępowaniu roszczeń z tytułu wydatków na bieżące świadczenia, związane ze współposiadaniem tego mieszkania w okresie między ustaniem wspólności majątkowej a podziałem majątku wspólnego. To stanowisko jest bez znaczenia w tej sprawie, albowiem postępowanie o podział majątku wspólnego nie toczyło się, niedopuszczalny byłby proces o zapłatę w sytuacji niezgłoszenia takiego roszczenia w toku zakończonego postępowania działowego.

Z tych powodów nie może być mowy o niedopuszczalności roszczenia powódki czy też konieczności skierowania jej roszczenia do postępowania działowego, które się nie toczy. Właściwie – w realiach tej sprawy – Sąd Rejonowy nie stosował regulacji art. 618 § 2 k.p.c., brak bowiem istotnego elementu do jej zastosowania, a to wszczęcia postępowania o podział majątku wspólnego (zniesienie współwłasności) – wniosku o jego wszczęcie nie złożono; nie można więc uznać, że postępowanie w tej sprawie jest niedopuszczalne.

Zastosowana przez Sąd Rejonowy regulacja prawna jest prawidłowa.

Dlatego też zarzuty apelacji są bezzasadne.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 385 k.p.c., należało orzec jak w punkcie 1. sentencji wobec bezzasadności apelacji.

O kosztach postępowania odwoławczego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 – 3 k.p.c. w związku z art. 108 § 1 k.p.c., § 2 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (tj. Dz. U. z 2023 r., poz. 1964) i § 10 ust 1 pkt 1 tego rozporządzenia.

SSO Roman Troll